

Hjem > GUDP > 2014 > ØkoProtein > Få hestebønnerne godt fra start

Få hestebønnerne godt fra start

Vejen til succes er tidligt såning i en egnet mark. Hestebønnerne skal sikres en god vækst og må ikke mangle vand i vækstsæsonen. Selv med godt håndværk skal du huske risikospredning, når du dyrker hestebønner.

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Hestebønner er meget følsomme over for tørke, de bør derfor kun dyrkes på lerjord med god vandholdende evne eller på sandjord, som kan vandes, og hvor vanding vil blive prioriteret. Undgå marker med kraftig ukrudtsbestand både af frø- og rod ukrudt. Marker, som bliver sent tjenlige i foråret, er heller ikke egnede, da sen såning vil give sen høst.

Dette projekt medfinansieres af "Grønt Udviklings- og Demonstrationsprogram, (GUDP) under Fødevareministeriet.

Fonden for Økologisk Landbrug

Såning

Hestebønner skal sås tidligt, når jorden er tjenlig. Ud over at påvirke høsttidspunktet er der den fordel, at hestebønnerne er langt i udvikling og dermed mindre følsomme, hvis der eventuel kommer angreb af bladlus i løbet af sommeren. Hestebønner skal sås i 8 cm dybde. Det giver gode muligheder for mekanisk ukrudtsbekæmpelse. Hestebønner kan både dyrkes på alm. rækkeafstand og ukrudtsharves eller på dobbelt rækkeafstand og radrensens. Udsædsmængden skal være min. 40 planter pr. m². Der må ikke spares her, da lavere plantetal koster udbytte. Det er vigtigt at beregne den rigtige udsædsmængde, da der er stor forskel på frøstørrelsen mellem sorter og partier. Det kan være en fordel at vælge en sort med små frø, da det giver en lavere udsædsmængde, men også fordi mindre frø kan være lettere at håndtere både ved såning og i høst. Et eksempel på en sort med lavere TKV er Bioro.

Valg af sort

Der er et begrænset udvalg af sorter inden for hestebønner. Når du skal vælge sort, skal du overveje flere ting. Som udgangspunkt skal der vælges en tidlig sort med højt udbytte og god sygdomsresistens, men forskelle i sygdomsresistens er desværre ikke velbeskrevet. Noget andet, som du skal være opmærksom på, er sortens indhold af stofferne tannin, vicin og convicin. Ikke alle dyr kan tåle disse stoffer. Ved fodring af kvæg er der ingen problemer med de nuværende sorter. Til svin vil man normalt anbefale tanninfrie sorter, men nye forsøg har vist, at også sorterne Fuego og Espresso har kunnet anvendes til konventionelle smågrise. Fjerkræ kan ikke tåle vicin og convicin, og der er kun én ældre sort Divine som er fri for disse stoffer. Divine har ikke de bedste dyrkningsegenskaber. I 2013 blev der produceret udsæd af Fuego og tre tanninfrie sorter Columbo, Gloria og Taifun. I tabellen ses resultater fra sortforsøg i 2013.

Økologiske forsøg med sorter af hestebønner 2012-2013 (udvalg af sorter)

	Indeholder tannin/ vicin/ convicin	Udbytte hkg pr. ha TKV, g Råprotein, pct. i tørstof	
		2012	2013
		5 forsøg	
Columbo*	nej/ja/ja	33,3	28,5 480 30,8
Fuego*	ja/ja/ja	40,1	33,5 500 27,0
Divine	ja/nej/nej	32,8	32,5 479 27,5
Taifun*	nej/ja/ja	-	35,2 479 28,0
Bioro	ja/ja/ja	-	34,6 418 29,7
LDS		4,9	2,9 22 0,9

* udsæd tilgængelig i 2014

Tænk på bestøvning

Selv om hestebønner kan bestøve sig selv, kan der opnås merudbytte ved hjælp af bibestøvning. Både honning- og humleblær trækker på hestebønne og en bedre og hurtigere bestøvning giver tidligere og mere ensartet modning. Der kan udsættes 2-3 bistader pr. ha.

Et godt udgangspunkt - men stadig en afgrøde med risiko

Efter en god tidlig etablering med et tilstrækkeligt plantetal og en effektiv ukrudtsbekæmpelse vil hestebønner i god vækst hurtigt dække marken. Men der er risiko for at miste en del af udbyttet, dels på grund af bladlus og dels på grund af svampeangreb. I forhold til bladlusene er risikoen størst i en varm og tør sommer, og udbyttenedgang som følge af bladlusangreb vil blive forværret, hvis hestebønnerne mangler vand eller på anden måde er svækkede. Der er også geografiske forskelle i angreb af bladlus, idet risikoen er større på Sjælland og øerne, end i den vestlige del af landet. En anden risiko er angreb af chokoladeplet og hestebønnebladplet. Ved tidlige angreb kan det give relativt store udbyttetab, desværre er sorterne tolerance over for disse sygdomme ikke velbeskrevet, men sorten Divine har vist sig mere modtagelig end de andre sorter. Risikospredning er vigtig med hestebønner i sædskiftet, da du på trods af omhyggeligt håndværk ikke kan styre alle de faktorer, som kan give udbyttenedgang.

Forventninger til udbytte

På baggrund af økologiske forsøg i perioden fra 2001-2013 vurderes et gennemsnitligt udbytte i hestebønner at kunne ligge på 31 hkg. pr. ha - i beregningen er medtaget ét år uden udbytte på grund af kraftige bladluseangreb (forekom i 2008). Med dette udbyttensniveau er hestebønnyrkning et økonomisk attraktivt alternativ til vårbyg. Til fordel for vårbyg taler en højere dyrkningsikkerhed, mens hestebønner er en bedre forfrugt, hvilket er ekstra værdifuldt på økologisk planteavlsejendomme med begrænset adgang til kvælstof. Hestebønnerne kan normalt høstes inden midten af september, men du skal være forberedt på, at der ofte vil være behov for tørring.

Dyrkningsusikkerhed i hestebønner er forbundet med angreb af bladlus. Du kan gøre meget for at optimere hestebønnernes vækst og dermed minimere betydningen af lus. I afgrøde, som på billedet, hvor angrebet samtidigt er kommet sent, kan udbyttenedgangen ikke blive katastrofal. (Klik på billedet for stor udgave)

Foto: Inger Bertelsen, Videncentret for Landbrug, Økologi